

Za enakopravnost naukov na zagrebškem vseučilišču.

Zagreb, dne 21. novembra 1909.

Tukajšnje novine javljajo, da je ban Rauch postal na avstrijsko ministrstvo za nauk in bogočastje dopis, v katerem je zaprosil, naj bi avstrijska vlada pripoznala veljavnost državnih izpitov in rigorozov, ki jih polagajo dalmatinski in istrski filozofi in pravniki na zagrebškem vseučilišču. V dopisu je rečeno nadalje, da je hrvaška vlada pripravljena ukreniti primerne reforme na vseučilišču, primerno željam avstrijske vlade.

S tem je storjen velik korak naprej k uresničenju starih zahtev hrvaškega naroda, čigar sinovi iz Dalmacije in Istre niso mogli študirati v Zagrebu, ker je avstrijska vlada smatrala naše vseučilišče kakor tuje. Dolžnost slovanske delegacije bo sedaj, da kuje železo, dokler je vroče.

Druga razveseljiva novica bi bila, da je avstr. vlada odredila, da je novi lekarniški zakon tolmachi v smislu, da so popolnoma veljavni lekarniški izpiti, ki so jih položili v Zagrebu dalmatinski in istrski farmacevti.

S tem je rešeno vprašanje, ki je pred tremi meseci spravilo v skrb vse naše farmacevte — kakih 70 lekarnarjev — katerim je neumestna ministrska naredba odtegnila pravico veljavnosti izpitov, položenih v Zagrebu. Nada je, da se bodo odslej istrski in dalmatinski farmacevti v večem številu podali na naše vseučilišče.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra **K 205.260'39.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Uradna konferenca učiteljsstva sežanskega okraja.

Krasno je bilo jutro 10. novembra t. l., ko je hitelo učiteljsvo kršnega Krasa k vsakoletni konferenci v prijazno Skopo. Mnogo kateri tovariši, marsikatera tovarišica sta kar koprnela po takem sestanku, saj sta videla vendar enkrat take obraze, ki jih drugače ni izpod strehe. Zbrano je bilo skoro vse učiteljsvo, le dva sta opravičila odsotnost z boleznijo, nekaj pa jih je v Gorici pri izpiti.

Ob 10. uri predpoldne otvori zborovanje g. nadzornik z nagovorom, v katerem opraviči g. svetnika, predsednika okraj. šol. sveta, ki pošilja pozdrave učiteljsstvu in obljublja priti popoldne med nas.

G. nadzornik se spominja 40 letnice šolskega zakona in zakliče trikratni slava cesarju, čemer se je učiteljsvo odzvalo. Pozdravlja tudi navzočega voditelja sežanske pripravnice za učiteljska in želi upokojenima koleginjama dolgoletno uživanje pokojnine. Svojim namestnikom imenuje starost učiteljsva, komenskega nadučitelja Lebana.

Pri volitvi zapisnikarjev predlaga navadni predlagovalec Luka Sila Ipavca in koleginjo Ingerle. Toda Peter ne sprejme zaradi bolehnosti tega važnega posla in sledi mu v tej funkciji Pavel.

Tako opravljata posel zapisnikarjev kolega Pavel Medič in prej imenovana.

Zatem je podal g. nadzornik svoje letno poročilo, iz katerega je razvidno, da je v okraju 40 javnih šol, 1 ekspozitura, 2 ekskurendni, 1 zasebna šola. Osnovane so še 3 šole, a odprte niso še. Večina je enorazrednic. Pouk je poldneven skoro povsod.

Šolska oprava je marsikje primitivna, pravi to poročilo. (Jaz pravim, da naravnost originalna.)

O učilih pravi, da jih ima le 7 šol dovolj. Dovoljujem si to opombo: Če se to, kar imajo pri nas ljudske šole, imenuje učila, potem ne odgovarja to dejstvu. Slike za nazorni nauk in prirodopis so jako slabe, le malo izjem. Za fiziko je par predpotopnih priprav. Zemljevidi so le slišali od daleč nekaj o modernosti itd.

V javne ljudske šole hodi 94% otrok, v zasebne in javne pa 100-9% šolodolžnih otrok.

Dalje omenja poročilo glob, roditeljske sestanke, katerih se še premalo prireja. To trditev podpisemo z obema rokama.

Delovanje in vedenje učiteljsva je z malimi izjemami vzorno.

Le tako naprej po začrtani poti!

Poročilo priporoča mladim kolegom, naj se naslanjajo na starejše. To pa ni vselej prav zdravo po mojem mnenju, ker znajo nekateri dobro šikanirati mladi naraščaj.

To je njih navajanje na pravo pot. Kot sredstvo izobrazbe navaja potovanje, le o finančni strani tega izobražujočega sredstva poročilo molči. No, saj nas izobražuje vojašnica o počitnicah, utegne reči kak militarist. Če ne drugo, si naberemo tam lahko vojaških psov, ki baje tudi pomagajo k boljši prevavi.

Nekaj se razširi duševno obzorje mladini z obiskovanjem zborovanj in konferenc, se sliši dalje. To je tudi res.

Obširno se bavi poročilo z ljudskošolskimi predmeti. Več petja v šole, to bodi naše geslo.

Četrta točka vzporeda je odpadla. Pri peti je starosta Leban čital svoj referat o popisu domače občine, ki so ga morali vsi spisati. Referat je bil le slika nastopa o straneh sveta. Debata je bila jako živahna. Kratko rečeno: Referat ni odgovarjal naslovu.

Toliko lepši je bil referat tov. Ravbarja. S priznano spretnostjo in globokim znanjem nam je podal šele pravo navodilo o popisu domače občine. Po njegovem navodilu dobi vse učiteljsvo načrt popisov, ki bi naj podali temeljit spis okraja.

Debata je bila živahna in je dosegla višek v nadzornikovem pozivu k delu za narod — sebi v čast.

Referentu pa je imenom vseh iskreno čestital na prekrasnem delu.

Ure so potekale, a gradiva je bilo še mnogo.

Kolega Vendramin je podal okrajšano poročilo o uvedbi novih knjig. Hitel je kakor veter. Ob koncu poda g. nadzornik seznam predlaganih knjig, ki se sprejme en bloc. — Sprejete knjige tudi ne odgovarjajo popolnoma raznim kategorijam šol in niti duhu časa, ki hiti dalje. Za tako odločanje bi bilo treba treznega razmišljanja ne pa take naglice, ko nismo niti vedeli kaj želi referent.

Tov. Bano nas je s humorjem navduševal za nove uradne tiskovine. Le eno je pozabil. Pozabil je predlagati najboljši avtomat, ki bo vse to pisal in urejeval.

Izpolnjuj svoje dolžnosti v šoli, izobrazuj se, delaj za narod pa piši še to kopo tiskovin, gospoda moja, to je odveč. Eno mora odleteti, tako trpi navadno vestna priprava na pouk.

Kolega Hreščak predlaga uvedbo osebne pole, 35 jih je bilo zanjo, 25 proti. Proti osebni poli so bili, proti drugim papirjem ni bilo ugovora. Potolažil nas je g. nadzornik, češ, da ne bomo imeli še toliko opravičnih spisov kakor na Kranjskem.

Stalni odbor bo pregledal in dal ponatisniti vse normalije od l. 1909/09.

Tov. Berginec poda poročilo o stanju učiteljske knjižnice. Namesto obolelega blagajnika poda tudi blagajnično poročilo.

Ker je bilo že pozno popoldne, ni bilo zdaj niti sluha več o kakem smislu za konferenco. Stalni odbor in knjižnični odbor sta bila izvoljena nekako po domače, samo da gremo prej jest. V knjižnični odbor je bila izvoljena koleginja Marica Kendova, ker tov. Gruntarja ni več v okraju.

Tako smo srečno prijadrili k sklepu okolo 3. ure popoldne.

G. nadzornik sklene konferenco z vzklikom: Bog živi napredno učiteljsvo sežanskega okraja!

Njegov namestnik se mu zahvali za vodstvo konferenco.

Z živio-klicem na vse in s kronicami v žepu, dobljenimi po konferenci, smo odšli h kosilu v gostilnico g. Živca, kjer smo bili izbornostreženi. Tja je prišel tudi g. svetnik, naš predsednik, ki je bil z nami do odhoda.

Hitro je minil tudi ta dan. K sklepu le par vrstic še:

Splošno mnenje je bilo, da je bila konferenca predolga, ker je bil vzpored preobširen.

To je res. Ravno prevelik vzpored je bil kriv, da ni bilo proti koncu nikakega zanimanja več.

Rajše manj, a to temeljito, to je moje mnenje.

To bi bilo poročilo o tem dnevju. Če komu ni všeč, ne morem pomagati. Škoda pisati neresnice in zavijati poročila v plašč neresnice, da se napravi vnanji efekt. Resnica na dan, pa več resnosti tuptam, pa bo boljše. Kar je dobro, se samo hvali. Slabo hvaliti je nesmisel.

Revolucionar.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Pedagoško društvo v Krškem prosi vse one tovariše, ki so naročili knjigo: "Magerl, Spisne naloge učencev krškega in litijskega okraja", pa še niso poravnali naročnine, da to čimprej store, ker društvo denar nujno potrebuje.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 2. decembra, točno ob pol 11. uri popoldne v Franc-Jožefovi šoli v Ljutomeru po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Kako naj učitelj na nižji stopnji pripravlja podlago poznejšemu zgodovinskemu pouku — podavatelj ravnatelj Robič.
3. Poročilo o "Zavezinem" zborovanju.
4. Račun o Vandovem spomeniku.
5. Slučajnosti.

O d b o r.

Učiteljsko društvo za kozjanski okraj je zborovalo dne 2. novembra t. l. v Kozjem po običajnem vzporedju.

Tov. predsednik pozdravlja navzoče, posebe še goste gospe Lovrec iz Podčetrtka, Potočnik iz Podsrede in tov. Maska Kosa iz Laškega trga ter predstavi zbranemu učiteljsstvu nanovo nastavljenega tovariša Likarja iz Podsrede.

Spominja se tudi prerano umrlega tovariša in večletnega odbornika društva tov. nadučitelja Šketa iz Podsrede, ki se je redno udeleževal učiteljskih shodov, bil značajan, naroden in vesten učitelj ter nepozaben in odkrit prijatelj svojim kolegom.

V znak žalosti vstanejo navzoči s sedežev.

Zapisnik zadnjega zborovanja se z malo izpremembo odobri.

Šolski vodje so se medsebojno pogovorili in določili zvezke, ki naj bi se rabili v posameznih razredih.

Tov. Pulko je razločno pokazal, kako je risati zemljevid okoliša, zakar se mu je izrekla zahvala in priznanje.

Tov. Šetine je govoril o risanju okrajnega zemljevida.

Glede nabave takega zemljevida se hoče učit. društvo pogovoriti s sosednim učiteljskim društvom brežiškega in sevniškega okraja.

O zborovanju "Zaveze" je poročal tov. Pulko. Primerjal je prireditev koncerta in udeležbo pri tem in glavnem zborovanju z ono "Slomškove zveze" na Brezjah. V znesenih besedah je pozivljval tovariše k značajnosti in delavnosti.

Tov. Bračič je poročal o zborovanju "Lehrerbunda", kar se je vzelo na znanje.

Tov. Germovšek predlaga, naj bi več tovarišev pristopilo k društvu "Selbsthilfe" in "Jubilejska samopomoč".

Tov. Pulko predlaga, naj bi vsi udje prispevali za Hočevarjev spomenik.

Nadalje predlaga naj bi se nabavila društvena kronika, ki jo naj bi začasno pisal društveni tajnik. — Sprejeto.

Končno se tov. predsednik zahvali navzočim za udeležbo in pozornost ter zaključil zborovanje.

Pravi tovariš ne pozabi svojega prijatelja tudi po smrti ne, zato se je nabrala zopet primerna vsota za Hočevarjev nagrobni spomenik.

Pohvalno mi je omenjati tudi pilštanski kvartet, ki nas je s svojimi milodonežimi pesemcami razveseljeval pri kupici rujnega vinca, kar je pripomoglo, da se je nabrala primerna vsotica za družbo sv. Cirila in Metoda.

Ko pomlad odklene zopet svoja vrata, takrat si tovariši odkrijejo zopet svoja srca.

Na snidenje torej pri zborovanju spomladi!

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo, dne 5. decembra t. l. v šoli na Vidmu. Zborovanje se prične točno ob 11. uri popoldne in se vrši po vzporedju, ki se je določil pri skupščini meseca julija.

Ker že nismo dolgo zborovali, se nadejamo, da ne bo nihče manjkal.

O d b o r.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje v četrtek, 2. decembra t. l., ob pol 10. uri v Gorici v kavarni "Central".

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega zborovanja.
2. Zrakoplovstvo, predava g. Fran Finžger, c. kr. okr. šol. nadz.
3. Slučajnosti.

Srednješolski vestnik.

** Gajevo slavnost so obhajale nekatere srednje šole na Kranjskem dne 18. t. m. s primernimi govori in deklamacijami. Deželni šolski svet ni dal prostega dneva, kakor se je zgodilo ob stoletnici Schillerjevega rojstva. Tudi enakopravnost!

** Roditeljski sestanek se vrši v nedeljo, dne 28. t. m., ob pol 4. popoldne na c. kr. realki v Idriji. Na sestanku govori ravnatelj dr. B e u k in prof. M. P i r c.

** Češki profesorji proti reakciji. Češki listi objavljajo sledečo resolucijo: "Češki profesorji, zbrani na shodu zastopstva Osrednjega društva čeških profesorjev, z obžalovanjem konstatirajo, da se v zadnjem času v deželnem šolskem svetu češkem in moravskem rešujejo mnoge važne stvari proti izrečnemu glasilu zakona prezidialno in se ne dajejo niti dodatno odobriti od gremija in da se ta navada zlorablja v to, da se v srednjem šolstvu uveljavljajo reakcionarni vplivi. Pričakujejo torej, da bodo avtonomni člani in zastopniki učiteljsva v deželnih šolskih svetih proti temu početju nastopili in da bodo predvsem s predurkom zahtevali, da se vse prezidialne naredbe iz zadnje dobe dodatno predložijo gremiju." Ne čudimo se, da med češko inteligenco klerikalizem ne more zadobiti tal, saj imajo že češki srednješolci v svojih profesorjih dober vzgled samozavesti in značajnosti.

** Iz srednješolske službe. Izprašani učiteljski kandidat na ljubljanski višji realki, Alojzij S o d n i k, je imenovan za suplenta na l. drž. gimnaziji.

** Srednje šole na Štajerskem za Roseggerjev fond. Graška trgovska akademija je naklonila 325 K. II. drž. gimnazija v Gradcu 180 K. realka v Mariboru 200 (238) kron, gimnazija v Mariboru 120 K, mestni dekliški licej v Gradcu 160 K, I. realka v Gradcu 355 K, I. gimnazija ravnotam 280 K, gimnazija v Celju 150 K. Tako se zbirajo groši, ki bodo s svojimi zneski ustvarjali Judeže!

** Odobrena učna knjiga. Naučno ministrstvo je odobrilo knjigo: Poljanec dr. Leopold, Mineralogija in geologija za višje gimnazije. Cena 2 K 80 h.

** Osrednji odbor avstrijsk. profesorskega društva je izdal protest proti reakcionarnim odredbam dež. šol. svetov na Češkem in Moravskem.

** Državno podporo v znesku 3000 K je dovolilo naučno ministrstvo mestnemu magistratu ljubljanskemu za vzdrževanje dekliškega liceja.

Književnost in umetnost.

Popotnik objavlja v 11. let. šte. to izbrano vsebino: 1. H. O o k: Znanstvo in šolstvo v Italiji. — 2. Janko P o l á k: Silhuete. — 3. Val. P u l k o: Kako naj se pouk v geometričnem oblikoslovlju preosnovi na naših ljudskih šolah, da bo ustrezal današnjim zahtevam? — 4. Dragotin H u m e k: Jesenski izprehodi in otroška zabava. — 5. E r z è: Repatice ali kometi. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika. — Priporočamo!

O J. Brinarjevi Čitanki za meščanske šole, II. del, smo priobčili v zadnji številki našega lista oceno, ki tudi omenja, da navedena učna knjiga še ni a p r o b i r a n a. — To trditev moramo pač popraviti, zakaj aprobacija Brinarjeve Čitanke se je razglasila že v št. XIV. "Naredbenega lista" z dne 15. julija t. l.

Sicer pa je Brinarjeva Čitanka izšla v e. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju, in ministrski ukaz z dne 23. novembra 1869, šte. 3495, od l.) pravi, da "kadar se učna knjiga sprejme v e. kr. zalogo šolskih knjig, je s tem tudi izrečeno, da je knjiga dopuščena za pouk".

Politiški pregled.

* Jugoslovanski minister-rojak. Nekateri listi so poročali, da so se nekateri jugoslovanski politiki obrnili do merodajnih krogov na Dunaju v vprašanju, kako mnenje vlada tam glede osnutja mesta jugoslovanskega ministra-rojaka. Dalo se jim je razumeti, da ne bi bili nasprotni osnutju omenjenega mesta, a da se pojavljajo velike težkoče pri izboranju osebe jugoslovanskega ministra-rojaka. Misli se na osebo dr. Šusteršiča, a ta je vsem le malo simpatičen. Ker poslanci Biankini, Perić, Ivčević in Vuković sedaj ne pripadajo jugoslovanskemu klubu, in ker bi hotela vlada imenovati bodočega ministra iz najmočnejše skupine, ni za sedaj nikake nade, da bi se ta načrt uresničil.

* Velike vojaške vaje v Galiciji. Prihodnje leto se vrše velike vojaške vaje po dolgem času zopet v Galiciji. Govore tudi, da se bodo vojaške posadke v Galiciji pomnožile. Nekateri hočejo vedeti, da se bo vse to zgodilo zaradi izpremenjenih internacionalnih odnosajev, ki so nastali baje po zadnjem bivanju ruskega carja v Italiji.

* Nov Košutov škandal. "Arbeiter Zeitung" ima iz Budimpešte poročilo, da je Košut par dni prej, ko je izstopil iz stranke neodvisnosti, daroval 10.000 K časnikarskemu